

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

תקיעת קטנים ונשים

(ל"ב ב') **משנה:** אין מעכבין את התינוקות מלתקוע (בראש השנה). ומתעסקין עמהן עד שילמדו (כדי לחנכם).²
(ל"ג א') (ומקשה) הא נשים מעכבין?! **והתניא:** אין מעכבין לא את הנשים ולא את התינוקות מלתקוע ביום טוב!
אמר אביי: לא קשיא, הא רבי יהודה, הא רבי יוסי ורבי שמעון.
דתניא: "דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל סוֹמְכִין, ואין בנות ישראל סומכות (אסורות בסמיכה). דברי רבי יהודה.
רבי יוסי ורבי שמעון אומרים: נשים סומכות רשות (והוא הדין כל מצות עשה שהזמן גרמא).
(שנינו: ומתעסקין עמהן עד שילמדו) אמר רבי אלעזר: אפילו (בראש השנה שחל) בשבת.
תניא נמי הכי: מתעסקין בהן עד שילמדו, אפילו בשבת. ואין מעכבין התינוקות מלתקוע ביום טוב (שחל בחול).
הא גופא קשיא: אמרת מתעסקין בהן עד שילמדו, ואפילו בשבת. והדר תני: ביו"ט. ביו"ט אין, בשבת לא!³
(ל"ג ב') (ומתרץ) לא קשיא, כאן בקטן שהגיע לחינוך, כאן בקטן שלא הגיע לחינוך.

שיטות הראשונים

ואין בנות ישראל סומכות דברי רבי יהודה: רש"י פירש, שלדידיה כשמקיימות מצות עשה שהזמן גרמא, עוברות משום
בל תוסיף. ר"י פירש שלא עוברות על בל תוסיף, אלא הטעם שאין סומכות, משום דמיחזי כעבודה בקדשים. וכן
אסורות לרבי יהודה, בתפילין, עליה לרגל, ותקיעת שופר.⁴ אבל בישיבה בסוכה, מותרת. **וראב"ד** פירש, שכיון שפטורות,
יש חשש שיבואו לידי זלזול וקלקול.⁵
האם מותר לנשים לסמוך ולקיים מצוות שהזמן גרמן: דעת רי"ף גיאת, רמב"ם, תוספות, רא"ש, ור"ן, שהלכה כרבי יוסי
ורבי שמעון, שהרשות בידן לסמוך,⁶ והוא הדין לכל מצות עשה שהזמן גרמא. ודעת הראב"ד, שהלכה כרבי יהודה,⁷ ואין
נשים סומכות. אבל ישיבת סוכה ונטילת לולב שרינן להו, שאין כאן לא קלקול ולא זלזול מצוה. וכן כתב המאירי בשם
גדולי המפרשים.⁸

¹ בגרסה לפנינו (דפוס וילנא): אבל מתעסקין. והגר"א הגיה: ומתעסקין. וכ"ה ברי"ף ורא"ש.

² המשך המשנה, המתעסק והשומע מן המתעסק, הובאה לעיל, כ"ח א', בסוגית התוקע לשיר וכוונה בתקיעה.

³ ע"פ הגהת הגר"א שהגיה ע"פ גירסת הרי"ף והגאונים.

⁴ תפילין, משום דצריכין גוף נקי, ונשים אין זריזות ליזהר. עלייה לרגל, משום דמיחזי כמביאה חולין לעזרה, או משום ראיית פנים
בעזרה שלא לצורך. ותקיעת שופר, משום דתקיעה מלאכה דרבנן היא, כדאמר בפ' כיסוי הדם (חולין פ"ד ב').

⁵ מקורות: תוספות (עירובין צ"ו א', ד"ה מיכל). ראב"ד (תו"כ פרק ב פרשה ב).

⁶ דרבי יוסי, נימוקו עמו. וכן, משום דאמרינן (עירובין צ"ו א') מיכל בת שאול היתה מנחת תפילין, ולא מיחו בידה חכמים. וכן אשתו
של יונה היתה עולה לרגל, ולא מיחו בידה חכמים. ואוקימנא התם כמאן דאמר נשים סומכות רשות, ומעשה רב.

⁷ דרבי מאיר ורבי יהודה פליגי עליה, וסתם לן תנא (ל"ב ב') כרבי מאיר ורבי יהודה. ועיי"ש בהרחבה.

⁸ מקורות: ר"ן (ט ב ברי"ף, ד"ה גרסי' בגמ' אין). מאירי (חגיגה ט"ז ב', ד"ה סמיכה). ור' פיסקה הבאה. ראב"ד (תו"כ, דיבורא דנדבה,
פרק ב, פרשה ב; כתוב שם, ט ב ברי"ף).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

האם נשים יכולות לברך על מצוות עשה שהזמן גרמא: דעת רי"ץ גיאת, רבינו תם, רא"ש, רשב"א, ור"ן, שיכולות לברך
אע"פ שהן פטורות, ואין כאן משום ברכה לבטלה? ודעת רמב"ם וסמ"ג שלא יברכו. וכן פסק השו"ע. והרמ"א פסק
כרבינו תם.⁴⁰

האם יכול לתקוע לנשים לאחר שיצא ידי חובתו: דעת בעל העיטור, שאחרי שיצא כבר, אינו יכול לתקוע להוציאן.
וראבי"ה כתב שאפילו אחרי שיצא יכול לתקוע להם, ולהוציא השופר בשבילם אפילו דרך רה"ר.⁴¹ ולזה הסכים
הרא"ש.⁴² וכן פסק השו"ע.⁴³

תקיעה בשופר שלא לצורך: דעת האור זרוע, דתקיעה בראש השנה הותרה. ואפילו רצה לתקוע כל היום, הרשות בידו,
ואע"פ שיצא. וכן משמע מדברי תוספות.⁴⁴ ודעת בעל העיטור, שלאחר שיצא ידי חובה, שוב אין לתקוע בחנם. וכן דעת
הרא"ש.⁴⁵ וכן פסק הרמ"א.⁴⁶

כאן בקטן שהגיע לחינוך: רש"י פירש, הני מילי שמותר להתעסק אפילו בשבת, בקטן שהגיע לחינוך. אבל לא הגיע
לחינוך, רק ביום טוב מותר.⁴⁷ וכן ביאר הראב"ד, אבל פירשה בשבת הסמוכה ליום טוב. ור"י ורא"ש פירשו איפכא, שרק

⁹. מדאמרין התם בפרק החובל (פ"ז א') ובפ"ק דקידושין (ל"א א') אמר רב יוסף מריש הוה אמינא מאן דאמר לי הלכה כרבי יהודה
דאמר סומא פטור מכל מצוות, עבידנא יומא טבא לרבנן, דאנא לא מפקידנא ועבידנא. אלמא סומא לרבי יהודה אע"ג דפטור, אם
רצה עושה ומברך. דאי לא, במאי יכול לעביד רב יוסף יומא טבא לרבנן, שהרי היה מפסיד שכר הברכות, ואמרין האי מאן דבעי
למהוי חסידא ליקיים מילי דברכות!

¹⁰. או"ח תקפ"ט, מקורות: ר"ת (הו"ד בתוספות ועוד). רי"ץ גיאת (הו"ד ברא"ש). רא"ש (ראש השנה ד, ז). רשב"א (שו"ת, ח"א סי' קכג).
ר"ן (ראש השנה ט ב ברי"ף, ד"ה ולעניין ברכה). רמב"ם (הל' ציצית ג, ט; סוכה ו, יג). ראב"ד (השגות, בשם יש מי שחולק). סמ"ג
(עשין מב). תוספות (ראש השנה ל"ג א', ד"ה הא; עירובין צ"ו א', ד"ה מיכל). ראב"ד (פירש לתו"כ פ"ב, פרשה ב). ור' בהרחבה אור
זרוע (ח"ב, הל' ראש השנה, סי' רסו).

¹¹. כיון דנשים סומכות רשות, ועבדי סמיכה בהקפת ידיהו, אף על גב דדמי קצת לעבודה בקדשים, הוא הדין בתקיעה שהיא חכמה
ואינה מלאכה, מותר לתקוע להם, ואף להוציא השופר ברה"ר לצורך זה.

¹². דלא גריעה אשה מקטן שלא הגיע לחינוך דמתעסקין בהן כדי שילמדו, כל שכן לנשים דמכוונות למצוה, מתעסקין בהן כדי
שילמדו. רא"ש.

¹³. או"ח תקפ"ט, מקורות: בעל העיטור (הלכות שופר ד"ה גרסינן במגילה). ראבי"ה (ראש השנה סי' תקלד). רא"ש (סי' ז).

¹⁴. תוספות כתבו, שיחידים ששמעו תקיעת שליח ציבור, אין להם לתקוע שוב, שיש איסור שבות לתקוע בחנם בשבת. ודייק הט"ז
(תקצו, ס"ק ב) מדבריהם, דמשמע שבי"ט בלא שבת, אין איסור לתקוע בחנם.

¹⁵. הרא"ש הביא את מעשה דמגנצא, שבסדר תש"ת, תקע התוקע ב' פעמים תש"ת, ובפעם השלישית תקע ד' שברים והחזירוהו,
ואמר רבי אליקים בר יוסף דשלא כדין החזירוהו, וכן הסכים חתנו ר"א בר נתן, דשלא כדין החזירוהו וגם התוקע עבר על שבות
דרבנן.

¹⁶. או"ח תקצ"א. וכתב המשנ"ב (ס"ק ג), דכיון שאין צריך לתקוע, הוי ככל שאר יו"ט שאסור לתקוע משום שבות. ועיין בט"ז שדעתו
דיו"ט של ראש השנה אינו דומה לשאר יום טוב בזה. אבל רוב האחרונים הסכימו לאסור כדברי הרמ"א. וכתב הרמ"א, אבל קטן,
אפילו הגיע לחינוך, מותר לומר לו שיתקע, ומותר לו לתקוע כל היום. והוסיף המשנ"ב (ס"ק ה), שמותר אף להשתדל ללמדו אופן
התקיעות כדי לחנכו. מקורות: אור זרוע (ח"ב, הל' ראש השנה, סי' רסו). תוספות (ל' א', ד"ה וביבנה). העיטור (הו"ד בפיסקא
קודמת). רא"ש (סי' יא). ור' טור (סי' תקפ"ט, וסי' תקצ; ור' מג"א תקצו, ס"ק ב, ומחצית השקל).

¹⁷. והקשו תוספות והרא"ש, שדבר תימה הוא, האיך יכול לומר דבקטן שהגיע לחינוך מתעסקים ואפילו בשבת, והלא אין מצות היום
בשופר! ועוד, דגבי קטן שלא הגיע לחינוך קתני (לפי גירסתם) אין מעכבים מלתקוע בשבת, אבל לכתחילה לא, אמאי? הא אפילו
בהגיע לחינוך שרי להתעסק בו כדי שילמדו. והר"ן פירש כרש"י, וביאר, שאם בא (קטן שלא הגיע לחינוך) לתקוע בשבת, מעכבין
עליו. ואע"ג דקיי"ל (יבמות קי"ד א') דקטן אוכל נבלות אין ב"ד מצווין להפרישו, הני מילי במילתא דלא מיפרסמא ולא נפיק מינה
חורבא. אבל במילתא דמפרסמא, כי הא שהקדן נשמע לרבים, מעכבין, דלמא נפיק מינה חורבא לתקוע בשבת שלא כראוי, כלומר

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

קטן שלא הגיע לחינוך מותר להתעסק אתו בשבת.¹⁸ אבל הגיע לחינוך, לא. וכן ביאר הרמב"ם, אבל פירשה בשבת שאינה יום טוב של ראש השנה.¹⁹ וכתב הר"ן בשם רבינו אפרים, שעכשיו אסור לתקוע לכל קטן בשבת כלל, ואפילו בשבת של ראש השנה. שלא נאמרו דברים הללו אלא בזמן שהיתה תקיעת שופר דוחה את השבת. וכן דעת הר"ז"ה, וכן מוכח בירושלמי.²⁰ וכן פסק הרמ"א.²¹

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות ראש השנה, סימן תקפט)

ו. אף על פי שנגשים פטורות, יכולות לתקע; וכן אחר שיצא כפר, יכול לתקע להוציאן, אבל אין מברכות ולא יברכו להן. הגה: והמנהג שהנשים מברכות על מצות עשה שהזמן גרמא על כן גם כאן מברכות לעצמן...

(או"ח, הלכות ראש השנה, סימן תקצו)

א. לאחר התפילה מריעים תרועה גדולה בלא תקיעה. הגה: ויש מקומות נוהגין לחזר ולתקע ל' קולות (מנהגים ישנים); ולאחר שיצאו בצה, שוב אין לתקע עוד בחנם; אבל קטן, אפילו הגיע לחנוכה, מתיר לומר לו שיתקע (המגיד פ"ב מהלכות שופר), ומתיר לו לתקע כל היום (אור זרוע דראש השנה).

שלא בפני ב"ד.

¹⁸ ואף על גב דתניא ביבמות בפ' חרש (ק"ד א') לא יאמר אדם לתינוק 'הבא לי מפתח', 'הבא לי חותם', אלא מניחו תולש ומניחו זורק, ומוקי לה אביי תולש בעציץ שאינו נקוב, וזורק בכרמלית דרבנן, כי היכי דלא תפשוט מינה דקטן אוכל נבילות אין ב"ד מצווין להפרישו, משמע דאיסורא דרבנן נמי לא ספינן ליה בידים, מכל מקום שרי להתעסק בו לתקוע אפילו בשבת, כיון דזמנין איכא מצוה בתקיעת שופר, ולא דמי לשאר איסורים. עוד הוסיפו הר"י ורא"ש, שמוכח כפירושם בריש ערכין (ב' ב') דההיא דמעכבים מתוקמא בהגיע לחינוך, דאמרינן התם 'הכל חייבים בתקיעת שופר', לאתויי קטן שהגיע לחינוך דתנן אין מעכבין התינוקות לתקוע.

¹⁹ זה לשון הרמב"ם: "התינוקות שלא הגיעו לחנוכה - אין מעכבין אותן מלתקע בשבת שאינה יום טוב של ראש השנה, כדי שילמדו; ומתיר לגדול להתעסק עמהן כדי ללמדו ביום טוב, בין קטן שהגיע לחנוכה בין קטן שלא הגיע לחנוכה; שהתקיעה - אין אסורה אלא משום שבות." וביאר המגיד משנה, לפי שביו"ט של ראש השנה שחל להיות בשבת, וודאי מעכבין אותן, שלא יאמרו שתוקעין ביו"ט של ראש השנה שחל להיות בשבת.

²⁰ ואף על פי שהרי"ף כתבה בהלכותיו, כתב הר"ן, דאפשר לטעמיה אזיל, שהוא סובר שאפילו בזמן הזה תוקעין בכל מקום שיש בו ב"ד קבוע. ור' בהרחבה לעיל, בריש פרקין.

²¹ או"ח תקצו.א. על פי ביאור הגר"א (ס"ק ו), שביאר שהרמ"א השמיט דין שבת, והתייחס רק לראש השנה שחל בחול, משום דסבירא ליה כרבינו אפרים. מקורות: רי"ף (ט ב, הובאו שני הפירושים). רא"ש (סי' ז; ובתוספותיו, ל"ג א', ד"ה תניא). תוספות (ד"ה תניא). ר"ן (ט ב ברי"ף, ד"ה אבל קטן). רמב"ם וראב"ד (הל' שופר ב; וראה מש"כ בביאור הגר"א, תקצו ס"ק ו, בהבנתו בדברי הראב"ד).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

סדר תקיעות, מניינם ושיעורם

שיעור תקיעה ותרועה

(ל"ג ב') **משנה:** סדר תקיעות: שלוש של שלוש שלוש (אחת למלכיות, אחת לזכרונות, ואחת לשופרות. תקיעה ותרועה ותקיעה, לכל אחת ואחת).

(המשך **משנה:**) שיעור תקיעה כשלוש תרועות. שיעור תרועה כשלוש יבבות (שלוש קולות בעלמא, כל שהוא).

(המשך **משנה:**) תקע בראשונה (פשוטה שלפני התרועה תקע כדרכה), ומשך בשנייה (תקיעה של אחר התרועה משך) כשתיים²², אין בידו אלא אחת (דפסוקי תקיעה אחת לשתיים לא מפסקינן).

(שנינו במשנה: שיעור תקיעה כשלוש תרועות. ומקשה) **והתניא:** שיעור תקיעה כתרועה!

אמר אביי: תנא דידן קא חשיב תקיעה דכולהו בבי, ותרועות דכולהו בבי²³. תנא ברא קא חשיב חד בבא ותו לא (שיעור התקיעה כשיעור התרועה, ותרוייהו חדא מילתא אמרי).

(שנינו במשנה: שיעור תרועה כשלוש יבבות. ומקשה) **והתניא:** שיעור תרועה כשלושה שברים (ארוכים מיבבות)!

אמר אביי: בהא ודאי פליגי, דכתיב²⁴ "יום תרועה יהיה לכם", ומתרגמינן "יום יבבא יהא לכוון" (הרי שקול תרועה הוא קול יבבה). וכתיב באימיה דסיסרא²⁵ "בַּעַד הַחֲלוֹן נִשְׁקָפָה וַתִּיָּבֵב אִם סִסְרָא". מר (תנא דברייתא דאמר שברים) סבר גנוחי גנח (כאדם הגונח מלבו כדרך החולים שמאריכים בגניחותיהם), ומר סבר (תנא דמתניתין) ילולי יליל (כאדם הבוכה ומקונן קולות קצרים סמוכים זה לזה).

(ל"ד א') (שנינו במשנה: סדר תקיעות: שלוש של שלוש שלוש) ובברייתא יליף ראש השנה מיובל בגזרה שוה: שיהיו כל תרועות של חודש שביעי (של ראש השנה, ושל יוה"כ של יובל) זה כזה (בשופר), ושתוקעים (תקיעה) פשוטה לפני (לפני התרועה), ופשוטה לאחריה²⁶. ושיהיו שלוש של שלוש שלוש (תר"ת לכל אחת). הא כיצד? שלוש שהן תשע²⁷.

אתקין רבי אבהו בקסרי: תקיעה, שלושה שברים, תרועה, תקיעה (=תשר"ת. פעם במלכיות, פעם בזכרונות ופעם בשופרות).

²². לצאת בה ידי שתיים, שהיה צריך לעשות זו פשוטה שלאחריה דמלכיות, ופשוטה שלפניה דזכרונות. רש"י.

²³. והכי קאמר: שיעור שלוש תקיעות כשלוש תרועות. רש"י.

²⁴. במדבר, פר' פינחס, כט,א.

²⁵. שופטים ה,כח.

²⁶. פשוטה לפני, דכתיב לגבי יובל (ויקרא כה,ט) 'והעברת שופר תרועה'. פשוטה לאחריה, דכתיב 'תעבירו שופר'. ולומדים בגזרה שווה 'שביעי שביעי' מיובל לראש השנה. וברייתא נוספת למדה מחצוצרות (במדבר י,ו): פשוטה לפני, דכתיב 'ותקעתם תרועה'. פשוטה לאחריה, דכתיב 'תרועה יתקעו', או מריבויא 'ותקעתם תרועה **שנית**'. ולומדים בגזרה שווה 'תרועה תרועה' מחצוצרות לראש השנה.

²⁷. דכתיב 'שבתון זכרון תרועה', 'יום תרועה', 'והעברת שופר תרועה'. ושתי תקיעות לכל אחת ואחת (לפניה ולאחריה). ולומדים בגזרה שווה 'שביעי שביעי' מראש השנה ליובל.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

מה נפשו? אי (תרועה) ילולי יליל (כתרועה) לעביד תקיעה, תרועה ותקיעה. אי גנוחי גנח (כשברים), לעביד תקיעה, שלושה שברים, ותקיעה!

מספקא ליה אי גנוחי גנח אי ילולי יליל.

ודלמא ילולי הוה, וקא מפסיק שלושה שברים בין תרועה לתקיעה?

דהדר עביד (לאחר שתקע תשר"ת) תקיעה תרועה ותקיעה (=תר"ת).

ודלמא גנוחי הוה, וקא מפסקא תרועה בין שברים לתקיעה?

דהדר עביד תקיעה שברים תקיעה (=תש"ת. בכל סדר ברכות עושה: תשר"ת תר"ת תש"ת).

(ומקשה) אלא רבי אבהו מאי אתקין (למה תוקע גם תשר"ת)? אי גנוחי גנח, הא עבדיה (תש"ת)! אי ילולי יליל, הא עבדיה (תר"ת)!

(ומתרץ) מספקא ליה²⁸ דלמא גנח ויליל (יחד, וזוהי התרועה שבתורה).

(ומקשה) וליעביד נמי איפכא (תרש"ת)?

(ומתרץ) סתמא דמילתא, כי מתרע באיניש מילתא, ברישא גנח (גניחות ארוכות) והדר יליל (קצרות).

שיטות הראשונים

שיעור התרועה: לשיטת רבנו חננאל ורש"י, יבבה האמורה במשנה היא כוח אחד (קול כל שהוא), ושיעור התרועה (שלוש יבבות, דהיינו) שלושה כוחות. ודעת ריב"א, ריב"ם, וסמ"ג, דיבבה היא שלושה כחות (של כל שהוא), נמצאת תרועה תשעה כחות. והשו"ע הביא שתי הדעות בשם יש אומרים.²⁹

היחס בין שיעור תקיעה לשיעור תרועה: דעת תוספות, רמב"ן, רא"ש, וריטב"א, שלמסקנה שיעור תקיעה שווה לשיעור תרועה, ומשתנה בהתאם לשיעור תרועה (ג' יבבות למשנה, ג' שברים לברייתא), וכן כתב ר"ן בשם הגאונים.³⁰ ודעת ראב"ד ורשב"א, שלמסקנה, אין תקיעה תלויה בתרועה כלל,³¹ אלא לכולי עלמא שיעור תקיעה קבוע, כדי תשעה כוחות.³²

²⁸ לרב האי גאון, רבנו חננאל ועוד, אין הכוונה שהיה רבי אבהו מסופק בדיון, אלא שמצא מנהגים חלוקים 'ודומה שמשום ספק עשו כך... השלים ביניהן שיהו הכל נוהגים מנהג אחד ולא תיראה חלוקה'. ולתוספות ורמב"ן 'חשש רבי אבהו, כיון שאין להם קבלה בתרועה אלא שהיא יבבא כדרך שהנשים מיבבות, דילמא גנח ויליל הוא שהרבה עושות כך, ורצה להוציאנו מכל ספק'. וראה עוד להלן בשיטות הראשונים.

²⁹ או"ח תקצ"ג. והמשנ"ב (ס"ק יב) כתב בשם האחרונים דלכתחילה נכון להחמיר, כדעת ריב"א וריב"ם. מקורות: ריב"א וריב"ם (הו"ד בראשונים). תוספות (ל"ג ב', ד"ה שיעור). סמ"ג (עשין, מב). רא"ש (סי' י').

³⁰ לשיטה זו, מה שכתוב במשנה (לפי תירוץ אביי) שיעור תקיעה כשלוש תרועות, פירושו: שיעור תקיעה הוא כשיעור כל אחת משלוש התרועות. כלומר, שיעור תקיעה כתרועה. או פירושו: שיעור שלוש התקיעות הראשונות של שלוש היבבות הוא כשיעור שלוש התרועות.

³¹ זה לשון הרשב"א: אמר אביי בהא ודאי פליגי, כלומר בההיא דשיעור תקיעה שלש יבבות יכלנא למימר דלא פליגי ואפילו לכשיהיה שיעור התרועה לשניהם אחד, דמר קא חשיב כולוהו בבי ומר לא קא חשיב אלא חד, אבל הכא ודאי פליגי דמר סבר

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

אלא שכל אחד נתן סימן לשיעור זה על פי שיטתו בשיעור תרועה. **והרמב"ם** ביאר, ששיעור תקיעה כשיעור חצי תרועה.³³ והשו"ע פסק **כתוספות** וסיעתם.³⁴

שיעור השבר: דעת **רבינו שמשון**, **תוספות**, **רא"ש**, **וריטב"א**, שצריך ליזהר בשברים שלא יהא מאריך כל אחד בפני עצמו כג' יבבות של שלשה קולות כל שהוא, דאם כן נעשה תקיעה ולא שברים^{35,36}. **הגהות אשרי** בשם **מהרי"ח** כתב שאין צריך ליזהר שלא יאריך בשברים כשיעור שלשה קולות כל שהוא,³⁷ אלא צריך רק שלא ימשוך כשיעור שלוש גניחות ושלוש יללות.³⁸ דעת **רשב"א** שאם רצה להאריך בהן יותר, מאריך ואין בכך כלום,³⁹ ובלבד שיאריך כנגדן בתקיעה שלפניהם ולאחריהם, כדי להבדיל בין תקיעה לשברים. ואפילו אם רצה לרבות בשברים ולעשות ארבעה או חמישה, עושה ואינו נמנע. ודעת **הרמב"ן** שאין ההפרש בין שברים לתקיעה באורך התקיעה, אלא שזה קול פשוט וזה שבור.⁴⁰

גנוחי גנח ומר סבר ילולי יליל. והילכך תו לא איצטריכין לפרושי מתניתין דתקיעות דכולהו בבי קא חשיב, ולאפוקה מפשטה, אלא זהו שגורם מחלקותן ולשנות בה בלשונות, דתנא דמתניתין סבירא ליה תרועה דאורייתא יבבות נינהו, דהיינו ילולי והם שלוש יללות שהם קולות קטנים, וקרי להו בירושלמי טרימוט, והילכך קתני שיעור תקיעה כשלוש תרועות שהן תשע טרימוט, ותנא דבריתא סבר גנוחי גנח והיינו שברים גדולים, ויש בכל שבר ושבר כדי שלוש יבבות. ונמצא נמי ששיעור התקיעה לדבריו שהן כתשע טרימוט, ובשיעורא דתקיעה לא פליגי כלל, אבל בשיעור תרועה עצמה הוא דפליגי.

³² **ומקור ט' כוחות**, ביאר **רשב"א** מדכת"ב 'והעברת' דהיינו פשוטה, **שיערו חכמים באומד הדעת שאין פשוטה פחותה משיעור זה**. והיינו דבמתניתין שיעור בשלש תרועות ובבריתא שיעור בתרועה אחת, ואין בכתוב רמז לשיעור שלש תרועות לדעת מתניתין, ולא רמז לתרועה אחת לדעת ברייתא, אלא כדאמרן. וכיון שכן, הפשוטה אינה משתנה מחמת ספיקותיו של רבי אבהו.

³³ ולשיטתו, 'תקיעות דכולהו בבי כתרועות דכולהו בבי', היינו שכל התקיעות שבשלש יבבות יחד הן ככל התרועות יחד, כלומר שש תקיעות שיעורן כשלוש תרועות. דהיינו שיעור תקיעה כחצי תרועה.

³⁴ או"ח תקצג, ג. **והגר"א** (ס"ק א) הביא שיטת **הרמב"ם** ששיעור תקיעה כחצי תרועה, וכתב ששיטתו נכונה בפירוש **הגמרא**. וזהו שכתב 'תקיעות דכולהו בבי' וכו', דלפירוש רש"י אי אפשר להולמו. מקורות: **רמב"ם** וראב"ד (הל' שופר ג, ד; ה"ד בר"ן). **רמב"ן** (בחי'דשוני, ר"ה ל"ג ב', ד"ה תנא דידן וד"ה והוי יודע). **רשב"א** ו**וריטב"א** (ר"ה ל"ג ב'). **רא"ש** (סי' י). **ר"ן** (י א ברי"ף, ד"ה גמ' וד"ה אמר אביי).

³⁵ דהא שיעור תקיעה כתרועה, ושיעור תרועה כג' יבבות. **הריטב"א** הוסיף ביאור לדבר: "ונראין דברים שהשבר קטן מתקיעה, דאי לא, הוי ליה תקיעה, וגם גדול הוא מן היבבה של בני אדם. וכיון שכן, נמצא שהשבר אינו אלא כדי ב' יבבות ויותר מעט, אבל לא ג' יבבות שלמות, שהרי התקיעה של תר"ת שיעורה ג' יבבות והיאך יהיה שבר דתנא ברא כתקיעה דתנא דידן! ואין לומר שאין הפרש בין תקיעה לשבר באריכות הקול אלא בשינוי (כדעת **רמב"ן** להלן), שזה אינו, וכו', וכן כתב **רבינו שמשון**, והוא הנכון."

³⁶ וכתבו עוד **תוספות**, דלפירוש **ריב"א** ו**ריב"ם** (שיבבה היא שלושה כוחות), "אין לחוש אם מאריך קצת בשברים. וצריך למשוך לתקיעה של תשר"ת לפירושם כשיעור ג' שברים ותשעה כוחות. ומי שלא משך התקיעות כשיעור הזה, ומשך קצת בשברים לא קיים מצוה, לא כמר ולא כמר."

³⁷ דהא דעבדינן שברים היינו משום גנוחי גנח, אם כן תקיעה לא הוי אלא כשיעור שלוש גניחות, והם גדולות יותר! ובשביל תשר"ת לא הוי אלא כשיעור ג' גניחות ושלש יללות.

³⁸ כלומר, בשברים של תשר"ת לא יאריך בשבר אחד כשיעור ג' שברים ותרועה, דהא תשר"ת עבדינן מספיקא דשמא תרועה דקרא הוא שניהם יחד וא"כ גם התקיעה צ"ל כשניהם יחד. וע"כ אף שהאריך קצת בשברים לית לן בה. ובתשר"ת לא יאריך בשבר אחד כשיעור ג' שברים מהאי טעמא. משנה ברורה (תקצ, סק"ט).

³⁹ וכדתנן 'תקע בראשונה ומשך בשניה כשתים, אין בידו אלא אחת', הא אחת מיהא יש בידו, ואף על פי שהאריך בה כשתים, והוא הדין לשברים.

⁴⁰ זה לשונו: כפי הנראה מדקדוק הלשון, אין ההפרש שבין השברים לתקיעה בין ארוך לקצר, אלא שזה קול פשוט, סופו כתחילתו, כאיש מרים קולו לשורר ולרנן, וזהו קול שבור, כעין המיילל.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

והשו"ע פסק כתוספות. והרמ"א פסק כהגהות אשרי.⁴¹

תקע בראשונה ומשך בשניה כשתים אין בידו אלא אחת: רמב"ם, רמב"ן, רשב"א, רא"ש, וריטב"א פירשו, שהתקיעה הארוכה עולה רק לשם פשוטה שאחר התרועה. ואת הבבא השניה צריך להתחיל מהתחלה. ורי"ף גיאת וראב"ד פירשו, שאותה שהאריך בה אינה עולה כלל לאף תקיעה. ואין בידו אלא אחת, היינו התקיעה הראשונה שתקע קודם התרועה ולא האריך בה.⁴² והשו"ע סתם כדעת רמב"ם ורא"ש, ובשם יש אומרים כרי"ף גיאת.⁴³

תקיעות דמיושב: במשניות מבואר שהתקיעות הן על סדר הברכות של התפילה.⁴⁴ אמנם בראשונים מבואר שהמנהג בזמננו היה, שקודם מוסף היה מברך התוקע ברכת 'לשמוע קול שופר', והיו תוקעים שלושים קולות (ג' תשר"ת, ג' תש"ת, וג' תר"ת⁴⁵) במיושב. ובחזרת הש"ץ במוסף היו תוקעים עוד עשרה קולות (ראה להלן).

דעת רמב"ן, שמנהג תקיעות דמיושב, יסודו בגמרא, ורבותינו חכמי התלמוד האמוראים התחילו בו. ועיקר הטעם במנהג, לערבב את השטן.⁴⁶ וכן דעת ראב"ד וריטב"א, שהמנהג קדום. ודעת רז"ה, שלא היה כן בימי רבותינו חכמי התלמוד, אלא מנהג הוא שהנהיגו דורות האחרונים, משום חולים ומשום אנוסים דקדמי ונפקי מבית הכנסת, ולא נטרי עד צלותא דמוספי.⁴⁷ וריב"א ביאר הטעם במנהג, כדי לצאת ידי הספקות,⁴⁸ והתקיעות במוסף הן לערבב השטן.⁴⁹

⁴¹ או"ח תקצ"ג. מקורות: תוספות (ל"ג ב', ד"ה שיעור). רא"ש והגהות אשרי (סי' י, הגהה א). ריטב"א (ל"ג ב', ד"ה הרי למדנו). רבינו שמשון (הו"ד ברמב"ן וריטב"א). רשב"א (ל"ג ב', ד"ה גם נראה לי). רמב"ן (דרשתו לראש השנה, עמ' רמא, הוצאת מוה"ק).

⁴² על פי הירושלמי (ר"ה ד, ד), דאמר רבי זעירה 'אפילו אחת אין לו', והשוו דברי הירושלמי לבבלי. וראה רמב"ן, רא"ש וריטב"א שהאריכו להקשות על שיטה זו.

⁴³ או"ח תקצ"ג, ובב"י כתב 'ואע"פ שהלכה כדברי הרמב"ם וסיעתו, מכל מקום היכא דאפשר יחזור לתקוע, כדי לחוש לדברי החולקים עליו'. והגר"א בביאורו (ס"ק יח) כתב שסברא ראשונה עיקר, ושכן הסכימו הרא"ש ושאר פוסקים. וכן פסק המשנ"ב (ס"ק כה). מקורות: רמב"ם (הל' שופר ג, ד); וכן פירשו דבריו רבינו מנוח והכס"מ. וכן בפירוש המשניות, רמב"ן (בחי'דושיו, כז ע"א). רא"ש (ד, ח). ריטב"א (בחי'דושיו לג ע"ב). רי"ף גיאת (הו"ד בראשונים). ראב"ד (בדרשתו).

⁴⁴ במשנה (ל"ב א'): סדר ברכות, אומר אבות וגבורות וקדושת השם וכולל מלכויות עם קדושת היום ותוקע. זכרונות ותוקע. שופרות ותוקע. וכן מבואר במשניות שאח"כ. ובגמרא (ל"ד ב') הא הוה ליה שופר מעיקרא, כי שמע להו אסדר ברכות שמע להו.

⁴⁵ ברי"ף וברמב"ם מפורש שהמנהג הוא לתקוע תשר"ת תחילה גם בתקיעות דמיושב, וכן הוא בסידורי רב עמרם גאון ורב סעדיה גאון. וביאר הריטב"א (ט"ז ב', ד"ה כד; ל"ד א', ד"ה עוד כתב רבינו), מה שאנו מקדימין תשר"ת, לפי שמעלין בקודש. כי בתחילה עושין כדברי רבי אבהו שהוא אמורא, ולפי שחוששין שמא אינו כדבריו, עושין תשר"ת כדברי הברייתא, ואח"כ תר"ת כדברי התנא. כי היאך עושין תחילה כדברי הגדול וחוששין לו, ועושין כדברי הקטן. ולמדנו, שאם החליף סימן בסימן, או אם נתקלקלו התקיעות, או שלא דקדק בהם כראוי, אינו מעכב, כיון שאינו אלא לחובת ברכות.

⁴⁶ וזהו שאמרו בגמרא אמר רבי יצחק למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין ותוקעין ומריעין כשהן עומדין? כדי לערבב את השטן. ופירוש כשהן יושבין, קודם תפילת המוספין, ומברכין עליהם במטבע קצר כדרך שמברכין על כל המצות, ואחר כך תוקעין ומריעין כשהן עומדין בתפילה על סדר ברכות. לא שלא יצאו ידי חובת שופר (בתקיעות דמיושב), אלא שהברכות מעיקרן בתקיעות נתקנו, כדאמרינן אמרו לפני מלכויות וכו' ובמה בשופר, ופירוש כדי לערבב את השטן הכי קאמר: למה הנהיגו באותן תקיעות ראשונות, ולא פטרו עצמן בתקיעות דעל סדר ברכות שהן חובה ואינן יכולין לפטור עצמן מהם? כדי לערבב את השטן קודם תפילה שלא ישטין על תפילתם. וריטב"א ביאר, דמדינא יצאנו ידי חובת מצות שופר בתקיעה דמיושב, ואין תקיעות שעל סדר ברכות באות לחובת מצות שופר, אלא לחובת תפילה בציבור להעלות תפילה בתרועה. כענין שעושין בתעניות, שתוקעין על ז' ברכות דמי שענה' (תענית ט"ו א') כדי להעלות תפילה בשופר. עיי"ש עוד.

⁴⁷ 'והנהיגו לברך עליהם ברכת התקיעה במטבע קצר, ואין ברכה במטבע קצר בשופר אלא ממנהג אחרונים, אבל עיקר הברכות הם הברכות של תפילה, והם מלכויות זכרונות ושופרות (והן ברכות המצוות של תקיעת שופר)', ועליהם שנינו מי שבירך ואח"כ נתמנה

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

תקיעות דמעומד: סדר התקיעות, לאחר תקנת רבי אבהו, מברך מלכויות, ותוקע תשר"ת תר"ת תש"ת. וכן בזכרונות וכן בשופרות. סך הכל 30 קולות. אמנם בראשונים מבואר שהמנהג בזמנם היה, שאת שלושים הקולות היו תוקעים במיושב, ובחזרת הש"ץ במוסף היו תוקעים עוד עשרה קולות בלבד.

המנהג הפשוט המוזכר בראשונים, לתקוע במוסף במלכויות תשר"ת, בזכרונות תש"ת, ובשופרות תר"ת. רבינו תם הנהיג⁴⁸ לתקוע גם בזכרונות ובשופרות תשר"ת, כמו במלכויות.⁴⁹ ובערוך כתב, מכאן אנו למדים דבעינן ל' בעמידה כמו ל' בישיבה.⁵⁰ והשו"ע סתם כמנהג הפשוט שכתבו רוב הראשונים. וכתב שעכשיו נוהגים לתקוע למלכויות תשר"ת ג' פעמים, ולזכרונות תש"ת ג' פעמים, ולשופרות תר"ת ג' פעמים.⁵¹ והרמ"א כתב המנהג כרבינו תם.⁵²

תקיעות שאחר התפילה: דעת רב עמרם גאון, שבסוף התפילה מריעים תרועה אחת גדולה, בלא תקיעה ובלא שברים, ושכן המנהג בשתי ישיבות. וביאר הטור המנהג, שהוא כדי לערבב את השטן.⁵³ ובערוך כתב: והלן דמחמרי, תוקעין ל'

לו שופר. וההיא דרבי יצחק (ט"ז א') דאמר למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין, ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, ענין אחר הוא (וכפי שמבאר שם הר"ז), ש'יושבין', הכוונה לתקיעות שבחזרת הש"ץ, שאז הציבור יושב. ו'עומדין', היינו שהיה מנהג בידם לתקוע אחר התפילה, לערבב השטן).

⁴⁸ דעיקר תקיעותינו זה מה שאנו תוקעין בישיבה לאחר קריאת התורה קשר"ק קשר"ק קר"ק כל סדר וסדר ג"פ דהיינו כתקנת ר' אבהו ויוצאין אנו בהן ממה נפשך מט' תקיעות, בלי הפסק בינתיים (של תקיעה אחרת, ראה להלן, סוגיא הבאה, שלשיטת ריב"א, הפסק קול בין התקיעות, פוסל).

⁴⁹ ומה שלא תקנו לצאת בעמידה על סדר הברכות, שהרי מצוה מן המובחר לצאת על סדר הברכות, היינו טעמא משום דלא איפשר לצאת על הסדר הברכות הואיל דמספקא לן בתרועה מה היא. דהאיך ניתקן? דאפילו היינו מתקנין לתקוע בכל ברכה וברכה סדר שלשתן קשר"ק קשר"ק קר"ק, פעם אחת כל סדר, דהשתא ממה נפשך בכל ברכה הוא יוצא מידי תרועה שכתב בתורה ופשוטה לפניה ופשוטה לאחריה, מכל מקום היה הפסק בין התקיעות! דאם קשר"ק דיו לתקוע, נמצא מה שתקנו קשר"ק קר"ק הפסיקו בין קשר"ק שתקע בברכה ראשונה לקשר"ק שיתקע בברכה שניה! וכן לעולם אי אפשר בלא הפסק כשתקע קשר"ק קר"ק. ואם תאמר נתקן סדר שלשתן ג' פעמים כל סדר וסדר על כל ברכה וברכה, כמו שעושין בישיבה, הכי נמי לא היה יוצא על סדר ברכות דברכה ראשונה היה יוצא מכל ט' תקיעות. לפיכך הואיל דאי אפשר לעולם לצאת על סדר ברכות התחילו לצאת בישיבה מידי כולם ושוב לתקוע בעמידה שלא לשם חובה אלא כדי לערבב את השטן.

⁵⁰ מקורות: רמב"ן (דרשתו לראש השנה, עמ' רמב, ד"ה אבל עכשיו נשוב). ריטב"א (ט"ז ב', ד"ה כדי ל' א', ד"ה נשאל). ראב"ד (דרשתו לראש השנה, עמ' מד). ר"ז (ראש השנה י' ע"ב ברי"ף). ריב"א (הו"ד באור זרוע). אור זרוע (הלכות ראש השנה, סי' רסט).

⁵¹ כתבו תוספות: ועל מנהג שלנו היה תמיה ר"ת דתשר"ת של מלכויות ותשר"ת דזכרונות ותשר"ת דשופרות סותרין זה את זה! דאי גנח ויליל, כולו בעי למיעבד תשר"ת! ואי גנח לחוד, כולו בעי למיעבד תשר"ת! ואי יליל, כולו תר"ת.

⁵² דהשתא נפיק מכל ספיקי וליכא אלא הפסק. ובהכי סגי שלא לשנות המנהג ביותר, דהא אמרינן שמע תשע תקיעות בט' שעות ביום יצא.

⁵³ לכאורה כוונתו במיושב ג"פ תשר"ת, ג"פ תש"ת, ג"פ תר"ת. ובחזרת הש"ץ על כל ברכה תשר"ת, תש"ת ותר"ת. וראה עוד להלן בפסק השו"ע.

⁵⁴ וכתבו תוספות: "ונראה שיש קצת ליתן טעם על המנהג שלנו, דסבר לה כמאן דאמר בסמוך אחת מדברי תורה ושתיים מדברי סופרים, וכיון שעשו בישיבה כל הספיקות של תורה ושל סופרים לא חשו לחזור ולעשות בשעת תפלה אלא ספיקא דאורייתא. ובקדושת דאגן הסהר שעשה ר' שמשון ב"ר יונה כתיב ב'ר' יונה ארבעים קולות בהריענו, והיינו כמנהגינו".

⁵⁵ או"ח תקצב, א. מקורות: ערוך (ערך ערב א'). רי"ף (י' ב בדפיו). רמב"ם (הל' שופר ג', וכתב שכן המנהג הפשוט), רא"ש (סי' י, וכתב שכן המנהג בכל העולם). ריטב"א (ט"ז ב', ד"ה כדי). תוספות (ל"ג ב', בד"ה שיעור).

⁵⁶ והוסיף בשם רב האי, דלא בתורת מנהג אנו עושין אלא מכי אתא ר' יצחק ואמר מכי מסיים ש"צ תקיעתא ביבנה לא שמע איניש אודניה מקל תקיעתא למדנו שיחידים היו רגילין לתקוע אחר התפלה ואם אין עושין כן אין עיכוב בדבר שכבר יצא ידי חובתו.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

כדיתבין, ול' בלחש, ול' על הסדר, כנגד ק' פעיות דפעי אימיה דסיסרא. ואילין י' אינון כשגומרין כל התפילה, דקול תקיעתא דיחידאי מיבעי להיות י'. והשו"ע פסק כגאונים. והרמ"א כתב שיש מקומות שנוהגים לחזור ולתקוע שלושים קולות⁵⁷.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות ראש השנה, סימן תקפה)

ב. קדם שיתקע יברך: לשמע קול שופר, ויברך: שהחינו; הגה: ואין חלוק בין אם יברך לעצמו, או שכבר יצא ומברך להוציא אחרים, אפלו הכי מברך התקוע שתי ברכות הנזכרות (בית יוסף ותרומת הדשן); ויתקע תשר"ת ג' פעמים, ותש"ת ג' פעמים, ות"ת ג' פעמים; הגה: וטוב לתקע בצד ימין, אם אפשר לתקע בכך (מנהגים), וכן יהפך השופר למעלה, שנאמר: עלה אלהים בתרועה (תהלים מז, ו') (רוקח ומהרי"ל).
(או"ח, הלכות ראש השנה, סימן תקצ)

א. כמה תקיעות חייב אדם לשמע בראש השנה, תשע; לפי שנאמר: תרועה ביובל ובראש השנה ג' פעמים, וכל תרועה פשוטה לפניה ופשוטה לאחריה, ומפי השמועה למדו שכל תרועות של חדש השביעי אחד הן, בין בראש השנה בין ביום הכפורים של יובל, תשע תקיעות תוקעין בכל אחד משניהם: תר"ת, תר"ת, תר"ת.
ב. תרועה זו האמורה בתורה, נסתפק לנו אם היא היללה שאנו קורין תרועה, או אם היא מה שאנו קורין שברים, או אם הם שניהם יחד; לפיכך, כדי לצאת ידי ספק צריך לתקע תשר"ת ג' פעמים, ותש"ת ג' פעמים, ות"ת ג' פעמים.
ג. יש אומרים ששעור תקיעה בתרועה, ושעור תרועה כשלשה יבבות, דהינו ג' כחות בעלמא כל שהוא והם נקראין טרומיטין; ולפי זה צריך לזהר שלא יאריך בשבר כשלשה טרומיטין, שאם כן יצא מכלל שבר ונעשה תקיעה; ויש אומרים דאין לחוש אם האריך בשברים קצת, ובלבד שלא יאריך יותר מדאי וכן נוהגין (מרדכי והגהות אשרי פי"ט), וצריך להאריך בתקיעה של תשר"ת יותר מבשל תש"ת, ובשל תש"ת יותר מבשל תר"ת; ומיהו אם מאריך הרבה בכל תקיעה אין לחוש, שאין לה שעור למעלה; וכן בתרועה יכול להאריך בה כמו שירצה; וכן אם מוסיף על ג' שברים ועושה ד' או ה', אין לחוש. ויש אומרים ששעור יבבא ג' טרומיטין; ושעור תרועה כשלשה יבבות, שהם ט' טרומיטין; ושעור תקיעה גם כן תשעה טרומיטין, בתרועה; ולפי זה אין לחוש אם האריך קצת בשברים; וצריך להאריך בתקיעה של תשר"ת כשעור י"ב טרומיטין⁵⁹, ומי שלא האריך בתקיעה כשעור הזה והאריך בשברים, לא קים המצוה לא כמר ולא כמר.

⁵⁷. וביאר הגר"א (ס"ק ב) שהוא כמנהג שכתבו תוספות על פי הערוך, שתוקעים עוד עשר תקיעות (תקיעתא דיחידאי) כשגומרים כל התפילה, אלא שמשלמים מה שחסרו בתפילה (שתקעו במוסף רק פעם אחת תשר"ת תש"ת ות"ת) שתי פעמים תשר"ת תש"ת תר"ת. וכתב המשנה ברורה (תקצו, ס"ק ב), דבשל"ה כתב לתקוע מאה קולות דהיינו שלשים דשיבה והתקיעות של סדרים ושלשים אחר התפלה ולהוסיף עוד שבסך הכל יהיו מאה קולות.

⁵⁸. או"ח תקצו, א. רב עמרם גאון (סדר רב עמרם גאון), ערוך (ערך ערב). הובאו דבריהם בתוספות (ל"ג ב', ד"ה שיעור).

⁵⁹. כן היא הגירסה גם בדפו"ר בשו"ע, והוא תמוה, דתרועה הוא ט' טרומיטין, וגם שברים הוא לפחות כן, ואם כן הוא י"ח וגם יותר מעט, דהא שברים ארוכים יותר מעט! וכן כתבו המג"א (ס"ק ג) והגר"א (ס"ק ח) שהוא טעות סופר, וצריך לומר י"ח טרומיטין. וכ"כ משנ"ב (ס"ק יד).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

נתיבי הלכה - הדף היומי

השתלשלות ההלכה מהדף
עד השולחן ערוך

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

ו. אם האריך בתקיעה אחרונה של תשר"ת כשעור ב' תקיעות, כדי שתעלה לשם תקיעה אחרונה של תשר"ת ובשביל הראשונה של תש"ת, לא עלתה לו אלא בשביל תקיעה אחת; ויש אומרים שאפלו בשביל אחת לא עלתה לו. **הגה:** ואם תקע תקיעה אחת בין ב' סדרים והתנה שאיזה מן הסדרים הוא הנכון תעלה לו אותה תקיעה, יצא (בית יוסף).
ז. אם טעה בתשר"ת ואחר שתקע ב' שבירים טעה והתחיל להריע, אם נזכר מיד יתקע שבר אחר; ואם לא נזכר עד שגמר התרועה שהתחיל בה בטעות, לא הפסיד התקיעה הראשונה שתקע, אלא חוזר ותוקע ג' שבירים ומריע ותוקע; אבל אם ארע בתש"ת או תר"ת, הפסיד גם תקיעה ראשונה.

(או"ח, הלכות ראש השנה, סימן תקצב)

א. מחזיר שליח צבור התפלה, ותוקעין על סדר הברכות למלכיות תשר"ת פעם אחת, ולזכרונות תש"ת, ולשופרות תר"ת; ועכשו נוהגים לתקע למלכיות תשר"ת שלשה פעמים, לזכרונות תש"ת שלשה פעמים, ולשופרות תר"ת שלשה פעמים. **הגה:** ויש אומרים שתוקעים תשר"ת למלכיות פעם אחת, וכן לזכרונות, וכן לשופרות (טור בשם רבנו תם ומנהגים), וכן המנהג במדינות אלו. ונהגו לומר כל פעם אחר שתקעו: היום הרת עולם, וארשת (מהרי"ל); ואפלו בשבת שאין תוקעין, אומרים: היום הרת עולם, אבל לא ארשת (מנהגים).